

INSTITUUT VOOR
DE GELIJKHEID
VAN VROUWEN
EN MANNEN

INSTITUT
POUR L'ÉGALITÉ
DES FEMMES
ET DES HOMMES

Evaluatie van beleid voor de gelijkheid van vrouwen en mannen

**Geraldine Reymenants
Hildegard Van Hove
20 december 2006**

Inhoud

- Context
- Gendermainstreaming - voorgeschiedenis
- Beleidsevaluatie i.h.k. van de wet 'Gendermainstreaming'
- Statistieken en indicatoren als instrument in gendermainstreaming

Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen

- Opgericht door de Wet van 16 december 2002
(*B.S.* 31 december 2002)
- ‘Opvolger’ van de Dienst Gelijke Kansen van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg (1993-2003)
- Autonome federale overheidsinstelling (categorie B)

Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen

Doelstelling:

- Gelijkheid van vrouwen en mannen waarborgen bevorderen
- Elke vorm van discriminatie en ongelijkheid op basis van geslacht bestrijden

Door (o.a.):

- Het ontwikkelen en implementeren van instrumenten, adequate structuren en strategieën die zijn gestoeld op een geïntegreerde aanpak van de genderdimensie

Gendermainstreaming in België voorgeschiedenis

- Geïntegreerd gelijkheidsperspectief
- 4de Wereldvrouwenconferentie (Beijing, 1995)
 - bekrachtiging van het GM concept

Pekingwet

- Wet van 6 maart 1996 betreffende de controle op de toepassing van de resoluties van de Wereldvrouwenconferentie van Peking ('Pekingwet')
 - formalisering op federaal niveau van de verbintenissen van de Pekingconferentie
 - verplicht de federale regering, de minister (of staatssecretaris) voor gelijke kansen en de minister (of staatssecretaris) voor ontwikkelingssamenwerking om jaarlijks een verslag voor te stellen aan het federaal Parlement over de concrete uitvoering van het Actieplatform van Peking binnen hun bevoegdheidsdomeinen

Pekingwet

- Instrument om alle federale beleidsinstellingen gelijke kansenprojecten te laten ontwikkelen

Nadeel: beperkt tot rapportage en tot projecten

→ geen gestructureerd geïntegreerd beleid

→ geen gendermainstreaming

Pekingwet

- Rol IGVM: continue evaluatie van het proces van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijnen, publieke maatregelen en acties voor de bevordering van de gelijkheid van vrouwen en mannen (wettelijke opdracht)

In concreto:

→ verzameling van de benodigde informatie

→ coördinatie van het ontwerp van verslag aan het parlement

Project 2001-2002

- 2001: Verbintenis van enkele departementen om een strategische doelstelling te definiëren die bijdraagt aan de bevordering van de gelijkheid van vrouwen en mannen
 - verantwoordelijke kabinetsmedewerker en ambtenaar
 - cel mainstreaming (universitaire experts)
- 2002: Integratie van een proefproject inzake genderbudgeting

Project 2001-2002

Evaluatie ☹️

- Projectmatig → geen gestructureerd beleid
- Geen tijd / budget
- Onderschatting overlegproces kabinet - administratie
- Gebrek aan engagement
- Gebrek aan parate kennis

Project 2001-2002

Evaluatie 😊

- Bewustmaking en sensibilisering
- Opleiding
- Coördinatie door gelijke kansen

Project 2001-2002

Aanbevelingen

- Institutionaliseren van GM proces
- Strategische en operationele doelstellingen
- Inbouwen van genderfairness in beleid
- Informeren en sensibiliseren rond gelijkekansenbeleid
- Oog voor organisatorische realiteit
- Deskundige en begeleidende rol van IGVM

Wetsontwerp gendermainstreaming

- Wetsontwerp strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen
 - aanvulling van Pekingwet
 - institutionalisering van het GM proces in alle beleidslijnen en acties van de overheid door de invoering van verschillende doeltreffende mechanismen en instrumenten

Wetsontwerp gendermainstreaming

Bepalingen voor de **regering**:

- Strategische doelstellingen
- Genderbudgeting

Wetsontwerp gendermainstreaming

Bepalingen voor de **FOD's**:

- Uitwerken van de strategische doelstellingen, bepaald door de bevoegde ministers
- Het principe van genderbudgeting uitwerken
- Invoeren van het principe 'gelijke kansen tussen vrouwen en mannen' in de overheidsopdrachten en in de toekenning van de overheidssubsidies

Wetsontwerp gendermainstreaming

Bepalingen voor de **FOD's** (2):

- Opstellen van relevante M/V statistieken
- Opstellen van genderindicatoren
- Impactanalyse: evalueren van de impact van elk nieuw wetgevend en reglementerend ontwerp op de respectievelijke situatie van vrouwen en mannen

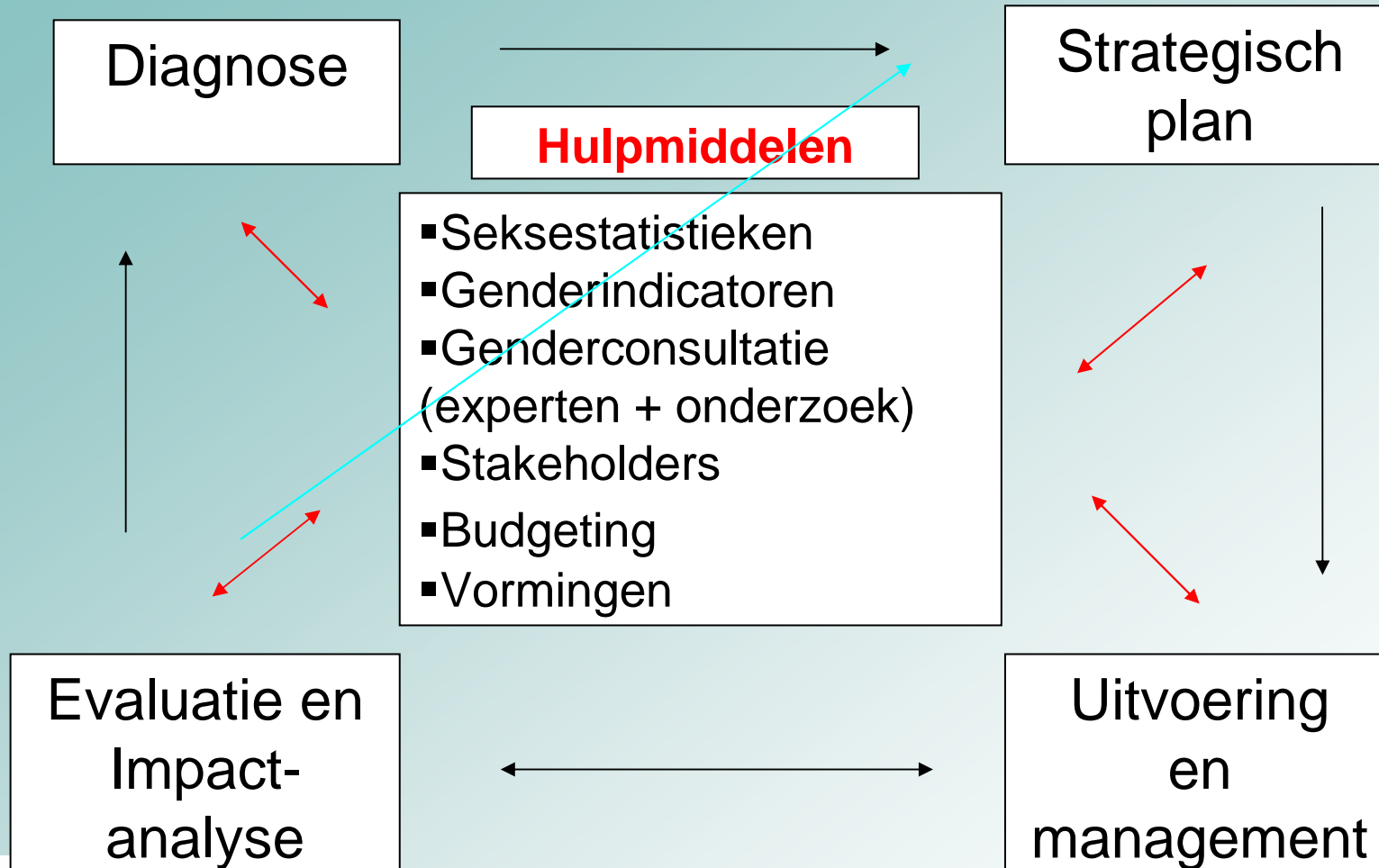
Wetsontwerp gendermainstreaming

Institutionalisering en evaluatie:

- Interdepartementale coördinatiegroep
- Tweejaarlijks tussentijds verslag
- Verslag aan het einde van de legislatuur

Gendermainstreaming proces

Gendermainstreaming proces

Ondersteuning en coaching:

- Handleidingen / Instrumenten
- Vormingen
- Begeleidende en ondersteunende rol van het IGVM

Genderevaluatie

- Het systematisch verzamelen en analyseren van gegevens over een beleid, een programma, een wet, een actieplan, wat toelaat om de relevantie, de vooruitgang of het succes, de kosten-batenanalyse te beoordelen, of om beslissingen over het ontwerp en de uitvoering van (toekomstige) programma's te verduidelijken

Genderevaluatie

Identificatie van:

- de verdeling van vrouwen en mannen onder de begunstigen van een beleid, actieplan, programma
- de directe en indirecte impact van de voorgestelde maatregelen
- de (financiële, logistieke en menselijke) beschikbare en ingezette middelen
- de genderstatistieken en -indicatoren, en kwalitatieve gegevens
- de impact van de annulatie van programma's of acties

Genderevaluatie - checklist

	ja	nee
1. Beschikt men over gegevens over de werkelijke begunstigen, gedifferentieerd volgens sekse?		
2. Wordt de variabale sekse op zichzelf beschouwd, met het oog op het naar voren plaatsen van die dimensies van de evaluatie die betrekking hebben op deze variabele?		
3. Worden de gegevens over de sekseverdeling van de begunstigen in verband gebracht met de algemene en specifieke doelstellingen van het beleid, programma of actieplan voor mannen en vrouwen?		
4. Werden kwalitatieve gegevens m.b.t. de gelijkheidsdoelstellingen verzameld en geanalyseerd?		
5. Werden genderaspecten en hun mogelijke impact beschreven in de projectomschrijvingen en -doelstellingen?		

Genderevaluatie - checklist

	ja	nee
6. Werden er (kwalitatieve en kwantitatieve) genderindicatoren opgesteld?		
7. Werden vrouwen- en/of gelijke kansenorganisaties, middenveld, experts betrokken bij het beleidsvoorbereidend overleg?		
8. Werd er bij de voorafgaande analyse van de stakeholders rekening gehouden met het genderaspect en hun desbetreffende rollen?		
9. Hebben de beschreven acties de ongelijkheden tussen vrouwen en mannen verminderd?		
10. Hebben de beschreven acties de seksestereotypen verminderd?		

Genderevaluatie - checklist

	ja	nee
11. Hebben de gevoerde acties de verplichtingen, maar ook de middelen en de specifieke mogelijkheden van de ene of de andere sekse in overweging genomen?		
12. Waren de aangewende middelen voldoende om de ongelijkheden tussen vrouwen en mannen te verminderen?		
13. Werden zowel mannen als vrouwen geconsulteerd tijdens het evaluatieproces?		
14. Vestigt de evaluatie de aandacht op de indirecte positieve en negatieve impact op de levensomstandigheden van vrouwen en mannen?		
15. Maakt de evaluatie het mogelijk om nieuwe prioriteiten en actiepunten m.b.t. de gelijkheid van vrouwen en mannen te identificeren?		

Statistieken en indicatoren als instrument in gendermainstreaming

Probleemstelling:

Kritische succesfactoren
gendermainstreaming:

- o goede wil
- o genderexpertise

Statistieken en indicatoren

- o gender concreet maken
- o relevantie van de genderinvalshoek
binnen beleid aantonen
- o makkelijker consensus bereiken

Statistieken vs indicatoren

- Statistieken = 'tellen'

voorbeeld: aantal asielaanvragen M en V

- Indicatoren = meetinstrumenten

(vergelijkingen maken)

voorbeeld: loonkloof

Statistieken en indicatoren

ex ante: beleidssturend

- Welke man-vrouwverschillen vragen beleidsaandacht?
- Welke man-vrouwverschillen zullen interfereren met de uitvoering van het beleid?

Voorbeeld 1

Uitstel van gezondheidszorgen in het voorbije jaar om financiële redenen (België, PSBH 2001)

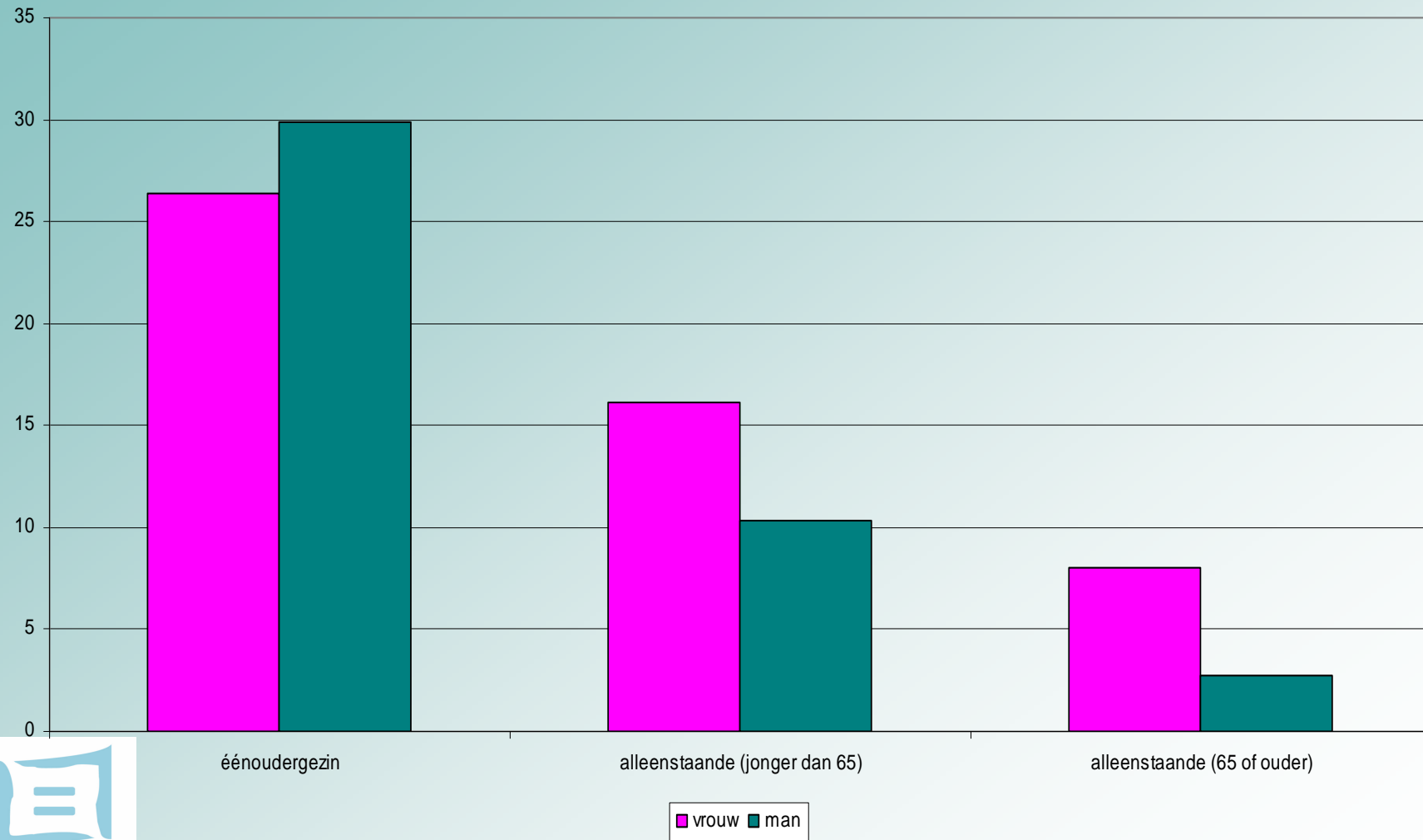
Als een indicator van bestaansonzekerheid en van toegang tot gezondheidszorg.

Man-vrouwverschillen in percentages naar gezinstype (alleenstaanden op actieve leeftijd, alleenstaande ouderen, alleenstaande ouders)

Voorbeeld 1

Uitstel van gezondheidszorgen om financiële redenen (België, PSBH 2001)

Voorbeeld 1

Beleidsrelevantie:

Maatschappelijke integratie / toegang
gezondheidszorgen:

- alleenstaande vrouwen (zowel + als -65j)
- alleenstaande ouders (vrouwen en mannen)

Voorbeeld 2

Depressie & zelfmoord (gezondheidsenquête, 2004)

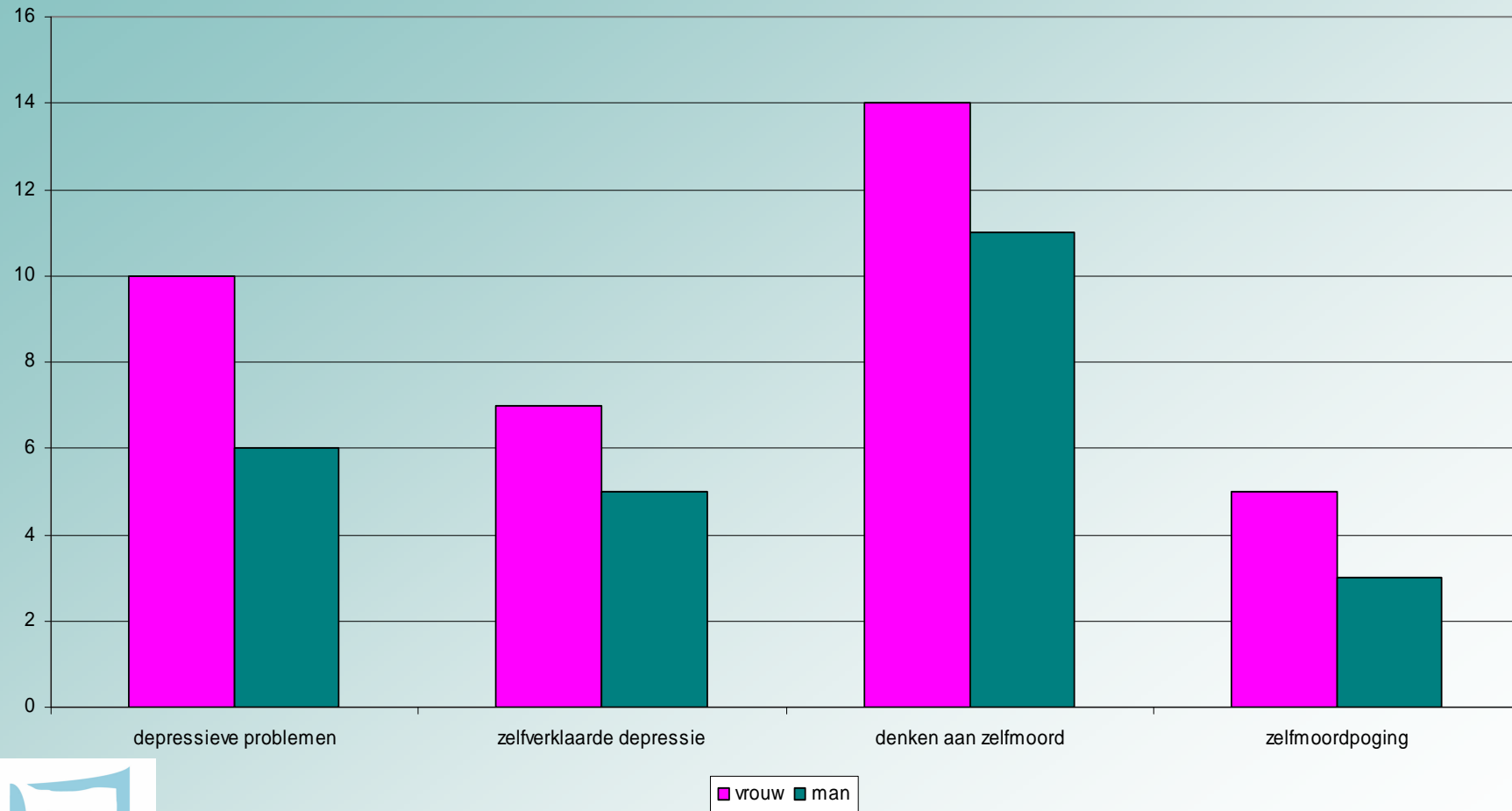
Vrouwen scoren hoger op alle indicatoren

Depressieve problemen, zelfgerapporteerde depressie, denken aan zelfmoord, zelfmoordpoging

Voorbeeld 2

Depressie & zelfmoord (Gezondheidsenquête, 2004)

Voorbeeld 2

In contrast met:

Zelfmoord als doodsoorzaak:

- bij vrouwen: 1,1%
- bij mannen: 3,0%

(cijfers ADSEI, 1997)

Voorbeeld 2

Beleidsrelevantie:

Een beleid rond depressie, of zelfmoordpreventie → rekening houden met genderverschillen in praten over problemen van depressie, in symptomen, in hulp zoeken, ...

Statistieken en indicatoren

ex post: tussentijdse evaluatie

- Heeft een gevoerd beleid gelijke effecten voor vrouwen en mannen?
- Welke effecten heeft een gevoerd beleid op de gelijkheid van vrouwen en mannen?

Voorbeeld 3

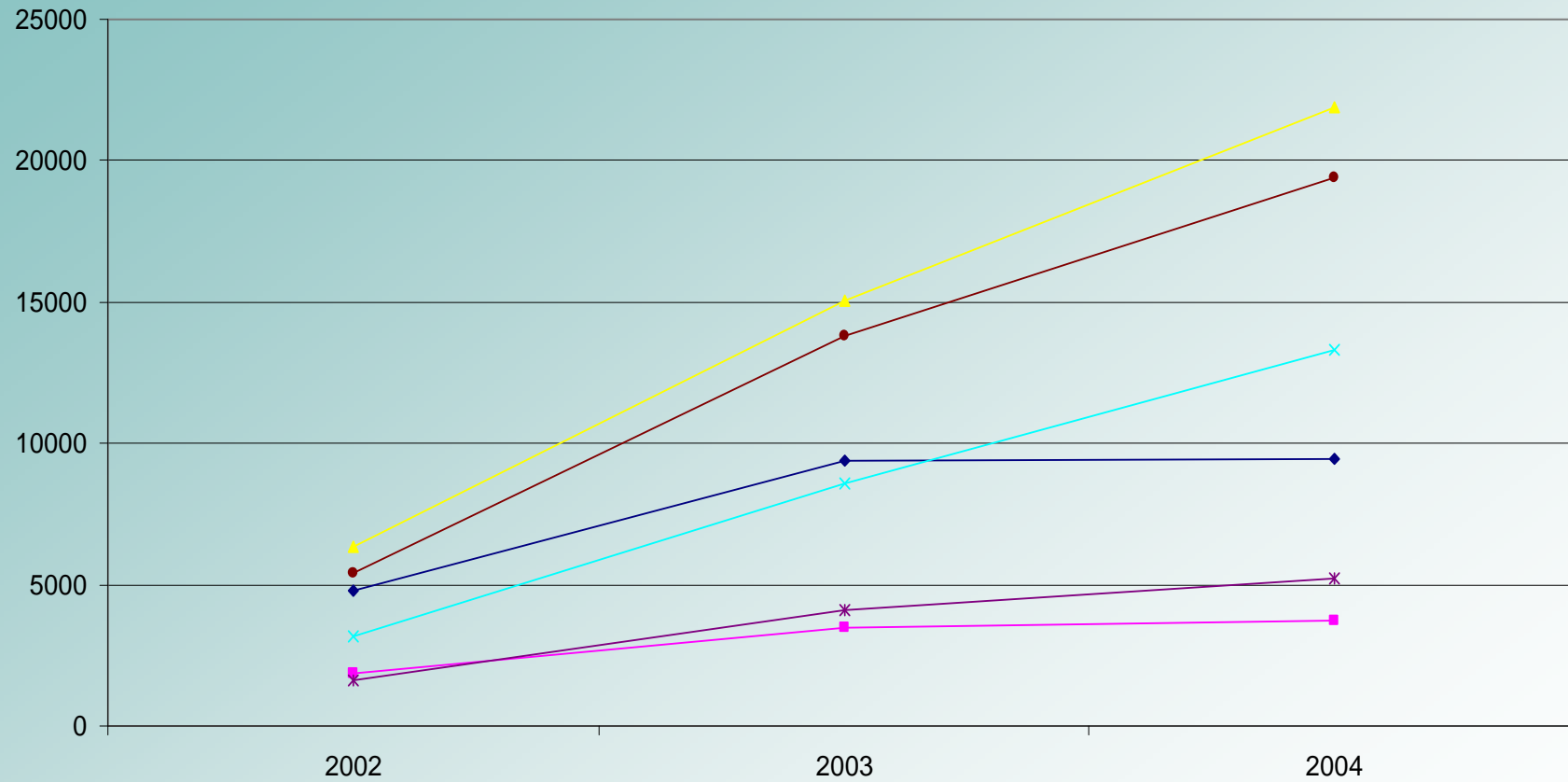
Maatregelen rond de combinatie van arbeid en gezin:

Op zich gelijk voor mannen en vrouwen, maar verdeling is zeer ongelijk

Voorbeeld 3

Tijdskrediet (privésector)

—◆— vrouwen volledige onderbreking —■— mannen volledige onderbreking —▲— vrouwen <50 verminderde prestaties
—×— vrouwen >50 verminderde prestaties —*— mannen <50 verminderde prestaties —●— mannen >50 verminderde prestaties

Voorbeeld 3

Tussen 2002 en 2004 aantal mensen dat tijdskrediet opneemt meer dan verdrievoudigd.

- 36,5% van het deeltijdse type: vrouwen jonger dan 50jr
- 32,4% van het deeltijdse type: mannen ouder dan 50jr

Voorbeeld 3

Beleidsrelevantie:

Wat is de impact van het opnemen van tijdskrediet op jongere of latere leeftijd op de pensioenrechten, of op de verdere loopbaan voor vrouwen en mannen?

Voorbeeld 4

Generatiepact en deeltijds werkenden

Indien maatregel een verschillende impact heeft op deeltijds werkenden en voltijds werkenden is er onvermijdelijk een verschillend effect voor vrouwen en mannen.

83% van de deeltijds werkenden is vrouw,
17% is man.

Het ideaal van gendermainstreaming: impactanalyse ex ante (voorspellend)

Welk effect zal een beleidsinitiatief hebben op vrouwen en mannen?

Impactanalyse ex ante

Vaak moeilijk + gebrek aan expertise bij beleidsactoren

Opbouwen via voorgaande evaluaties.

Voordelen ex ante evaluaties:

- gendergevoeligheid verhogen

Voordelen ex post evaluaties:

- concrete resultaten kunnen meten

Andere methoden:

- simulaties & ontwikkelen van nieuwe indicatoren

**Gendermainstreaming is een
project, geen eindstation!**

Contact

Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen

Ernest Blerotstraat 1

1070 Brussel

T - +32 (0)2 233 41 75

F - +32 (0)2 233 40 32

E-mail - geraldine.reymenants@meta.fgov.be

E-mail - hildegard.vanhove@meta.fgov.be

Website - www.igvm.fgov.be

